„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу.
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А-РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«.
За Угарску: Србију Црну Гору и друге стране државе

на годину	К 34·—	46·— дин.
на по године	К 17·—	23·— „
на четврт „	К 8·50	11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 194. У Новом Саду, у суботу 5. (18.) септембра 1909. Година XXV.

„Заставин“ нападај на дра Стевана Малешевића.

МОТО: Ingenii humani proprium, odisse, quem laeseris (Човечјој природи је својствено, да мрзимо онога, кога смо увредили.)

Јуче смо описали „Заставин“ нападај на Матицу Српску. Но у свом 190. јутарњем броју напала је „Застава“ засебно Матичина фискала дра Стевана Малешевића. Тиме је хтела да заслади себи и својим телићима.

У том свом чланку »Застава« све сикће. Сва се помамила. Чисто видиш, како је пакосни писац »Заставина« чланка закрвавио очима и како га је пена обузела — бела и крвава.

Па шта је скривио фискал Матице Српске тој »Застави«? Искао је, да му се у случају пензијонисања урачуна у године његова службовања и оно време, које је провео у служби автономне власти српске (у сенћанској српској црквеној општини). Па како то напада „Застава“? По свом старом начину. Најпре набаца пуна кола лажи, онакових, из каковиx може извући онакове закључке, какове је за нападај спремила. Каже, како је фискал Матице Српске, др. Стеван Малешевић, при свом избору обећао у скупштини, да ће неке идејалне смерове извршити у Матици, а его сада иште осигурање своје пензије, што није нимало идејално.

А то је **лаж**, да је др. Малешевић икада тако говорио у скупштини. Не само да је то лаж, него то не би имало ни смисла, јер фискал у Матици има сасвим други задатак, а не тај, да извршава „идејалне смерове“. Ко је на то позван, то каже статут Матице Српске. Дакле, није могао тако говорити. Е, али „Застави“ у овом случају тако што баш треба, и она без размишљања избаци пуку лаж, само да може извести онакав закључак, какав је њој потребан, да образложи свој нападај.

Лаж је и то, да је фискал Матичин искао за канцеларијски прибор 600 Круна. „Застава“ је чула, да нешто звони, па је ма шта бубнула. Тако је исто лаж, да је искао какову награду у случају добитка које парнице. А највећа је лаж, да је искао, да му се одреде овакове или онакове дневнице. Него је управни одбор Матице Српске, да би регулисао те дохотке свих чиновника Матице Српске, све то једним правилником хтео да уреди. Али скупштина је то одбацила.

Једино је то истина, да је услед наступеле огромне скупоће у Новом Саду фискал искао повишицу плате — као што су то учинили и остали Матичини па и варошки чиновници — и да је државна влада ту повишицу покварила. Али зашто „Застава“ и то не каже, да су **радикали трчкали горе**, да о том информирају своје госе, па су на основу „благонаклоности“ и успели. Дакле њима има др. Малешевић и то да захвали.

Али најпосле, све кад би и истина било оно, што „Застава“ лаже, зар за то треба човека **лично** у јавном органу нападати? „Застава“ не критикује поступак управног одбора у том погледу, него просто напада лично дра Малешевића, коме је посветила цео тај чланак. Управни одбор она ни не спомиње.

Ако који чиновник иште од своје власти повишење плате или умножење пензије, зар га за то треба грдити, исмевати и јавном руглу излагати?

Варошки чиновници у Новом Саду поводом наступеле огромне скупоће ишту сваки час повишење плате, а варошки писари нису пређе били у мировинском статусу, и тек су скоро примљени у њега, — па ником не пада на памет, да их за то грди и каља, па ни „Застави“. Али дра Малешевића треба смрвити, да му длаке не остане на глави. Само зато, што је радикалима политички противник. И зато је „Застави“ тако страшно то проширење пензије дра Малешевића, да узвикује: „најбоље све фондове Матичине издати Малешевићу“. Па позива омладину српску, да се не угледа на дра Малешевића (него ваљда на радикале?).

На тај глупи испад „Заставин“ сви смо се слатко насмејали, јер то је заиста комично, кад „Застава“ говори о фондовима. Она „Застава“, која својим леђима заклања злоупотребе код неких извесних фондова.

„Застава“ чак тако далеко иде, да дра Малешевића због тога сравњује са кајишарима говорећи, како је чак и један кајишар осудио дра Малешевића у Матичиној скупштини. Наравно, све је то бљутава лаж. Нити има у Матичиној скупштини кајишара, нити би они „**морал**“ бранили. На то има права само „Застава“!!!

Док је др. Малешевић био адвокат у манастирској парници против Румуна, они радикали, што стоје близу „Застави“, дотле су га кињили и мучили, док му се није досадило, па се је одрекао мандата и напустио парницу. У представци на управу темишварске епархије наведени су узроци оставци, између осталога и то, јер му је од стране радикала пребацивано, што „Браник“ „напада“ радикале и што др. Малешевић не поради, да то престане. Дакле прављена је пресија на њега. У конференцијама правозаступника трајали су диспути о том кадгод и по дана, и тек се је после подне или сутра-дан приступило оном мериторном раду, који спада на саму парницу. Др. Малешевић се је бранио, да он нити хоће да утиче у том правцу, нити би га код „Браника“ послушали, кад би ставио такав захтев. Доцније су радикали дра Малешевића разним секатурама тако намучили, да је његово здравље дошло у озбиљну опасност те се морао сасвим повући. Зацело му је то тешко пало, јер би добио хонорар од 24,000 К, као и радикалски адвокати. Али здравље је прво.

Кад су радикали дра Малешевића оданде избоксирали, а велика је скупоћа наступила на све стране, искао је он повишицу плате код Матице. И то су радикали покварили. Сада би др. Малешевић да осигура себи за своју старост довољну пензију, и ту му радикали сметају, а можда ће им поћи за руком, да и то покваре.

Од некога доба дра Малешевића некоји угледнији чланови радикалне странке зову, да ступи у њихову странку. Он то не ће и не може учинити, јер он у то друштво никако не спада. Били су неко време заћутали, сад га ето наново и то бесомучно нападају у свом јадном органу „Застави“.

Кога радикали мрзе, они га или скрхају, или — ако не могу морално — а оно гледе, да га бар материјално упропасте. То је пак тактика једне **мафије**, а не политичке странке. Жалосно је само то, што се из српскога народа може толико присталица те мафије да продуцира.

Човек мора да се згрози, кад види те и такове наше жалосне политичке и друштвене прилике. Пред загребачким судом стоје 53 мученика, сви нас гоне и мрзе, а у народу самом раздор и неслога, подстакнути и подржавани од човека „историјског ножа“ . . .

Управни одбор Матице Српске, кад је усвојио фискалову пријаву о претходном службовању његову, учинио је то на основу 5. §а мировинске уредбе за Матичине чиновнике, која гласи:

»Управни Одбор може изузетно према приликама код појединих чиновника урачунати му у године службовања и оно време, које је као чиновник провео уу служби државној или јавно-општинској, или у служби автономних власти ии школских завода у опсегу српске православне митрополије карловачке.«

По себи се разуме, кад уплати накнадно и унатраг све оне пристојбе ии прилоге у мировински фонд Матичин, које би фискал уплатио, да је цело своје горе наведено сужбовање само код Матице Српске провео био.

На тај корак није фискала навела намера, што већ сада хоће да ступи у мировину, јер се осећа и телесно и душевно толико крепак, да јјош 10, па и 15 година може савесно и одано послужити Матици Српској, ако му она своје поверење новим избором поклони. На тај корак навела га је могућност, да би му се напрасно и изненадно смрт могла десити, па је — у недостатку сопственог капитала — желео своју удовицу са мировином против оскудице да осигура.

Најглавнији разлог управног одбора Матице Српске, да прихвати жељу свога фискала, био је пак тај, што су пре фискала урачунане године службовања и другим чиновницима Матичиним као нпр. самом секретару „Матице Српске“ дру Милану Савићу, који је пре секретарства свога као чиновник код автономних власти у митрополији карловачкој пробавио. Шта више и неким писарима Матице Српске урачунане су године писарства им код политичких општина, ма да ти писари тамо нису припадали под мировински статус.

Према свему наведеном мислио је управни одбор, да не може запоставити свога фискала и лишити га онога права, које ужива не само секретар Матице Српске, него и Матичини дневничари и писари, пак најпосле и послужитељ.

Као што се види, решавање о том питању у смислу 5. §а мировинске уредбе за чиновнике Матице Српске не спада у делокруг главне скупштине, већ једино и искључиво у делокруг управног одбора, коме је то као дискрециионално право остављено. И то право није на број година ограничено. Али кад хоћете да се о годинама разговарамо, а где су били онда садашњи радикали, кад је др. Малешевић не само сенћанској општини служио, него у небројено прилика автономна права народна и у саборима и ван сабора пламеним речима бранио? Где су били радикали онда, кад је др. Малешевић ишао од места до места, да народ прибере, да га у отпору против незаконите навале учврсти; кад је писао чланке, који су продирали у срца народна; кад је на свима скупштинама, зборовима, конференцијама, у одборима живо учествовао и браћу своју храбрио и соколио. **И то све о свом руху и круху**. Једне године је дванаест пута, дакле сваког месеца по једанпут због таквих ствари по три, четири па и осам дана одсутан био.

Мировинска уредба за Матичине чиновнике каже: „. . . ко је претходно време у служби автономних власти пробавио“. Др. Малешевић је пак најлепши мушки век, више од тридесет година тако рећи, пробавио у служби народно-црквене автономије, стојећи увек у првим редовима бораца, не баш у корист своје адвокатске канцеларије.

И гле, сада, када он после толико година као чиновник Матичин тражи, да му се урачуна његов рад код једне српске црквене општине, — сада ће пропасти Матица, а др. Малешевић појешће све њене фондове! А овамо се зна, да мировина иде од мировинског фонда Матичина.

Код других народа не би никоме пало на памет, да и за то питање запне — у конкретном случају. Само пакосни зелени гуштерови и ниске душе могоше и то питање јавно расправљати.

Радикали су нанели многе пакости дру Малешевићу и природно би било, да он њих мрзи, а не они њега. Па ипак је обратно. Они њега мрзе, а он њих само — сажаљева. То је психолошка појава, коју је онако лепо знао протумачити велики римски књижевник и историчар Корнелије Тацит речма: „Ingenii humani proprium, odisse, quem laeseris«. (Човечјој природи је својствено, да мрзимо онога, кога смо увредили).

⚖

„Велеиздајничка“ парница у Загребу.

(139. дан после подне.)

У уторак 1. (14.) о. м. после подне наставио је др. Хинковић свој одбранбени говор, што га је у понедељак почео. Говор му отештавају и председник и држ. одветник својим бесмисленим упадицама, а од тих „правника“ не може др. Хинковић да изведе све своје мисли, јер председник прети одузимањем речи.

Бранилац др. Хинковић је рекао у главном ово:

Држ. одветник је поделио оптуженике у две групе. Петорицу је означио као главне кривце, а остале као сураднике. Иначе је задржао стару погрешку, да није конкретизирао нити индивидуализирао ни један чин. За свакога појединог оптуженика се је морало казати, шта је он учинио, што се коси са законом. Друкчије настаје ту цела конфузија. С тога немамо диспозитивнога дела оптужнице. Држ. одветник је изнео разне чињенице, но где су чини, с којих се оптужују ови људи? Оптужница мора садржавати **конкретне чињенице**, а онда образложење, које не мора импонирати суду. Но држ. одветник је ствар посве окренуо, те је у образложење метнуо конкретне чињенице. То је начелна ствар, јер ја морам знати, шта Ви тужите.

Председник: Пошто је сада у дворану унишао бранитељ др. Лав Мазура, то проглашујем закључак сената да му се за персифлирање суда подељује строг укор.

Др. Хинковић: Да је држ. одветник изгубио сваку директиву, доказ је овај факат: У оптужници захтева за сву 53-јицу казну смрти, док данас тражи смрт само за 5. То је до душе врло лепо од њега, али не знамо, за што је он то наједанпут тако променио. Ја поздрављам ту одлуку г. држ. одветника, али морам рећи, да је врло жалосно, да нам он не ће никако да каже, шта је разлог, да је на једанпут одступио од свог првашњег захтева. То је тим жалосније, што не видим управо никакове начелне разлике између оптужнице и оптужног говора држ. одветника. Према том изгледа, да се г. држ. одветник напросто **титра с људским животима**...

Држ. одв. (врло узрујано): Што-о-о? То је увреда.

Предс.: То је увреда. Ја ћу гледе тога исходити закључак суда. Вређати се не сме.

Др. Хинковић: Изволите, но одмах изјављујем, да нисам хтео вређати.

Предс.: То је свеједно. Овако не смете говорити, па ако то опет учините, одузећу Вам реч.

— Нема закона о велеиздаји. —

Др. Хинковић: Онда ћу прећи одмах на другу ствар, да не дођем у напаст. — Критизира даље оптужницу, те каже, да се држ. одв. и у материјалном правном погледу огрешио о закон. Према тексту §. 58. сл. ц.) вели држ. одв. у оптужници, да су оптуженици нешто потхватили, што је било наперено на отргнуће појединих делова из склопа »аустроугарске монархије«. Тога у закону нема. Онде стоји: »Цесаревина аустријска«. Због тога су своједобно Мађари дигли велику буку.

Држ. одветник: Брзојавите то одмах горе! — Др. С. Будисављевић: Већ смо брзојавили.

Др. Хинковић: Баш зато говорим о том, јер се бојим, да ће Мађари опет на Вас навалити.

Предс.: Онда према том код нас велеиздаја у опће није кажњива.

Др. Хинковић: Ја сасвим озбиљно овде тврдим, да ми у истину немамо закона, по којем би се могла т. зв. велеиздаја казнити.

Држ. одветник: Та ја сам то већ растумачио.

Др. Хинковић: То Ви нисте учинили. Ви сте напросто својевољно заменили »цесаревину аустријску« са »аустроугарском монархијом« и рекли сте, да је она правна наследница цесаревине аустријске. — Држ. одв.: То ја нисам рекао.

Др. Хинковић: Молим, ја сам то забележио! — Др. Будисављевић: Јесте, јесте! — Држ. одв.: А шта Ви! Ваљда ја најбоље знам шта сам рекао! — Др. Будисављевић: Можда сте се забунили. — Држ. одветник (узрујано): Ја се никада не буним!

Др. Хинковић: Ја остајем код тога, да ми немамо закона, по којем би се могла т. зв. велеиздаја казнити.

Др. Хинковић: Ми смо имали много велеиздаја. И сам отац данашњег председник овога судб. стола, др. Љ. Гај био је оптужен с велеиздаје. А и после је било велеиздаја. Но уза све то нисмо створили један закон, који би у томе одговарао нама.

Држ. одв.: Било је времена године 1906.!

Др. Л. Мазура: А опструкција због српскога питања?

Др. Хинковић: Па створен је закључак о независности судаца! Ако створите осуђујућу одлуку, онда ћете починити једну ништину, јер ћете осудити нешто што није нормирано у нашем закону. Друга ништина ће бити у томе, што ћете осудити због апстрахирања чина, јер их оптужница не конкретизира. Ако ли пак ви конкретизирате осуду, онда сте опет починили ништину, јер судите због онога, због чега нису ови оптужени. (Вот. Цекуш маше руком.)

Председник: А зашто смо ми онда учили на свеучилишту?

Др. Хинковић: Јесте, то су те Скиле и Харивде, из којих се не можете макнути. Свако отргнуће укључује у себи побуну у држави, те навалу с поља, Наш каз. закон није могао мислити на то, на што држ. одв. Што је законодавац посебно говорио о повећању опасности с поља, види се, да не мора бити једно и друго заједно.

— Ћирилица и Шилерово »Звоно«. —

Држ. одв. је истакао према Шилеру звоно, које да на буну звони. То ја признајем, али ту је велика разлика између звона и ћирилице. Са звоном можемо наопако звонити, на буну, и то је кажњиво, али са ћирилицом то не можемо. Пишемо ли ми револуцијонарни статут, љубавно писмо или оптужбу, увек остаје ћирилица иста, она се не мења.

Морам се још осврнути на једну примедбу држ. одветника, која ме је врло фрапирала. Рекао је, да многи од оптужених нису лично суделовали код велеиздаје, али да су ипак у њој суделовали. Мени се то чини чудним. Јер ако нису лично суделовали, онда уопће нису суделовали, јер друкчије тога не могу, ако не лично. (Смеј). Но ако се тим хтело казати, да нема личне кривице, онда нису кажњиви. Кривица се најпосле не може паушалирати. — Држ. одв.: То је софистерија. — Др. Хинковић: Ви се много набацујете према обрани с речју »софистерија«. У осталом (смешећи се) хвала лепо! Имаћете прилике то и доказати. — Прелази затим на реч »отргнуће« у оптужници и параграф 28. к. з. Доказаће из литературе и туђега законодавства, да »отргнуће« значи »силовито отргнуће«. Не ће да тврди, да се с речима не би могла починити велеиздаја. Но мора бити код сваке речи, сваког поклика бар доказано, да је дотичник хтео потакнути на велеиздају. — После неког времена замоли др. Хинковић малу паузу. — Предс.: Не могу Вам дати паузе. — Др. Хинковић: Али не могу гарантирати, да ћу више моћи него до 6 сати говорити. — Вот. Цекуш: Ми већ 7 месеци овде седимо. (Веселост.) — Предс.: Само на суце нема нико обзира. — Др. Хинковић: Молим, молим. Ја ћу говорити, како дуго ћу моћи.

Др. Хинковић наставља, па говори о потхвату. Тумачи, да не стоји, да су и препараторни чини готов злочин. Наш казнени закон, који је полицајних назора, хтео је то инкриминирати у препараторне чине. Дакле и код злочина велеиздаје говори у нашем законику о неуспеху. Хербст је тумачио, да је код злочина велеиздаје покушај искључен, јер је то готов чин. Цитира за тим неке иноземне законе, пак доказује, да ја потхват готов чин, а препараторни какви чини су искључени. Наш закон изричито захтева, да чин буде објективно учињен, а не као немачки, који инкриминира чак и идеју, али у уставно доба не. Примером доказујући разлаже о покушају чина, те вели, да су политички деликти опортунистички деликти.

Прдседник на то одређује кратки одмор.

Др. Хинковић после одмора наставља, те истиче, како је држ. одветник нагласио, да су она петорица стајала у вези са „Слов. Југом“, коме да је сврха, да отргне ове земље из крила монархије.

— Анексија Босне. —

Ја сам већ у једном предлогу истакнуо, да Босну и Херцеговину није пре анексије било могуће отргнути, јер нису припадале монархији. Тога ради не може — да се је и доказало — бити кажњиво то дело. Држ. одветник се је позвао на случај са Египтом, који стоји под протекторатом Енглеске, која би за цело прогонила велеиздају у Египту. Ту отпада свака аналогија. Не будимо хиперлојални. Ми се нисмо одрекли наших мисли. Тога нам не може нико порећи. Ми можемо имати наше мишљење, да ли је добро, да је Босна окупирана и анектирана. Том пригодом ћу рећи једну малу историјску реминисценцију.

Било је то године 1878., кад је Босна била окупирана. Тада се је у Загребу радило ни том, да се покаже ентузијазам за окупацију и да народ хрватски мисли, да ће Босна припасти монархији, услед чега ће се ојачати словенски елеменат у монархији, те да пуном паром бродимо у сусрет тријализму. Тада се је на скупштини дигао један млади одвет. перовођа (др. Хинковић. — Ур. »Бр.«), који је те назоре побијао, али је инсценирана бука, која му није дала говорити даље. Тај младић Вам опет ево и сада говори. Ја могу мислити против анексије, премда не морам против ње радити. За то није право инкриминирати те мисли, јер то су само мњења, која се могу побијати али не казнено прогонити.

— Словенски Југ. —

Ако се окривљеници окривљују, да су стајали у свези са »Слов. Југом«, онда се морамо питати, да ли је »Слов. Југ« био заиста револуцијонарни клуб и да ли су окривљеници стајали у вези с њиме. Оптужница на то одговара, да јесте, и то на темељу исказа сведока Настића, с којим ћу се после позабавити. До те згоде ја ћу се држати, да је исказ Настићев истинит и да је он поштен човек. Настић није никада тврдио, да је »Слов. Југ« друштво са револуцијонарном тенденцијом. Чита из „Wo ist die Wahrheit“ ставку о »Слов. Југу«, где он вели, да су чланови тога клуба мирни грађани. Ако је тако, како онда држ. одветник тврди и на којем те-

---

ЛИСТАК.

ЉУБАВ И РАЗУМ.

Скица из свакидашњег живота.

(Свршетак.)

У звању је сутрадан Љубица била нешто расејана. Драгињине пријатељске, убедљиве речи непрестано јој се врзле по глави. Ала је Драгиња била сретна! Мирно скровиште, живот без бриге, честит муж, који ју је пазио, као мало воде на длану! Оно до душе крути, педантни чиновник у банци никад није био Љубици по ћефу, њој је он био досадан бирократа, који осим својих рачуна и своје породице ни за шта није имао интереса, своју удобност волео нада све а на све, што би наредила жена му, климао главом. Такав ће од прилике бити у браку и Миливој Љубић: досадан, крут, комодан. Бррр! Љубица се стресла.

Задубљена у своје рефлексије није ни опазила, како је са апарата спао један од бројева, које је она требала да послужи. Наједаред је из заноса тргне оштар глас:

— Госпођице, ево сам Вас данас већ по трећи пут ухватио, да не пазите. То ћу одмах јавити управитељу. Ако нисте кадри, да усредсредите своје мисли, онда не ћете више дуго моћи остати у овој служби. Равнајте се према томе!

Љубица се поплашено обрнула надзорнику. Хтела је, да се ма како извини, али кад је погледала у оштре, немилостиве црте свога мучиоца, стегло јој се грло. Ни клета реч није могла да јој пређе преко усана а кад се окренула, биле су јој очи пуне суза.

Кад се надзорник уклонио, приђе јој једна од другарица.

— А што се, молим те, жестиш? рече јој. Мани га, нека замера! Оно истина, коме ијоле може бити, боље да оде одавде, да му не трују век. Треба се то побринути за раније. Ево видиш!

Покаже бурму, која јој је била на четвртом прсту леве руке.

Љубица разрогачи очи.

— Ти си се верила? А с киме?

— С киме?! Чудно питање! С киме другим, него са мојим дугајлијом мерником!

— Тај . . . ?

Љубица још већма разрогачи очи.

— А ја сам мислила, да га ти не љубиш.

— Иди, молим те, не булазни којешта! Какво љубити? Ја као сирота девојка без игде ичега просто стојим на раскршћу: или да се удам за богатога лонгинуса или да плетем седе као телефонискиња. Од како ми је дорасла и млађа сестра, не могу отац и мати и мене још вуцарати по игранкама. Изгледа за удају нема више. Па с тога сам пристала, кад ме је мој дугајлија запросио. Е, хајдемо сад! Ево је већ подне.

На улици запита још Љубица своју другарицу:

— А како си, молим те, раскрстила с оним младим медицинаром, што те је о феријама онако често дочекивао пред звањем па те пратио кући?

Љубичина другарица побледи. На белом јој челу укаже се оштра бора. Усиљено хладно одговори овако:

— Разишли смо се. Он се верио са ћерком свога шефа те ће као оделни лечник ступити на клинику свога таста. Е, сад знаш! Гле, ено мог вереника! Остај с Богом, Љубице!

Љубичина другарица пође у сусрет свом веренику а Љубица се сама упути кући.

Око осам сахата у вече ево ти до ње Драгињина мужа с Драгињом. Измолише је од матере, обећаше, да не ће дуго остати и да ће је допратити до куће па пођоше до дунавске паробродске станице.

У башти затекоше повеће друштво, а био је онде и млади Љубић.

Кад је Љубица смотрила Миливоја, чисто јој није било право. Прекорно погледа у Драгињу, но ова се чинила, као да није ни опазила тог погледа.

Драгињин муж удеси тако, да Љубица седне међу њега и Миливоја Љубића, па онда нареди вечеру за себе, за своју жену и за Љубицу.

Пре но што се донело јело, Љубица је, слушајући као од беде, што јој је говорио Љубић, посматрала остале госте. Било је ту неколико брачних парова, који су весело ћеретали и којима се по свему видело, да су сретни и задовољни. Љубици је пало у очи, да се мужеви баш много не удварају својим женама, него се понашају једноставно, без икакве стеге. Било је међу њима и ружних па ипак се на женама им видело, да су срећне и задовољне. Љубици се наједаред допаде све то. Овај свет овде живи, ужива. А оно онде на телефону . . . то није живот . . . то се зове: таворити се, мучити се, злопатити се. Љубица се сети речи своје другарице: плести седе као телефонискиња. Не, не! Ни за сав свет! Па онда још и кукавна мати, која је сваки дан старија! Зар да се пати, док је жива?

Пажљивије стаде Љубица слушати, што јој говори млади Љубић. Час по па му погледа у очи.

— Тà није он баш тако ни ружан! Па како лепо, како паметно уме да говори! Што да га не бих могла волети?

Те се мисли Љубици врзле по глави цело вече.

Кад се враћали кући, пратио ју је млади Љубић. Драгиња и њен муж навалице су заостајали подаље за њима.

Нису још ни стигли били до Љубичина стана а већ је било утврђено међу њима двома, да ће бити своји.

На растанку је Миливој Љубици топло стиснуо руку а Драгиња се ђаволасто насмешила.

Кад је Љубица ушла у собу, одлетела је до материне постеље, клекла је пред њу, узела је матер за руку па јој је онако пола буновној од радости и веље среће задрхталим гласом стала зборити:

— Мама! Слатка моја мама! Не брини ми се више! Твоја је Љубица сретна па ћеш сретна и ти с њоме. Запросио ме је Миливој Љубић. Сутра ће доћи, да затражи твој благослов. Не ускрати му га, слатка мама!

међу, да је »Слов. Југ« револуцијонарни клуб?

Држ. одв. вели да он то није тврдио данас.

Др. Хинковић: Ја сам то можда пречуо. Али инкриминиран је савез појединих оптуженика са »Слов. Југом«, као таковим. Настић није ни за једнога оптуженика рекао, да је члан тога клуба. Међутим ни они, за које је Настић рекао, да јесу чланови, не стоји, што би се доказало, да је суд уважио наше предлоге. »Слов. Југ« је јавна читаоница, која је као такова добила субвенцију од варошке опћине Београда. Могуће је, да су чланови те посебне групе, која је — по Настићу — револуцијонарна, залазили у читаоницу. Где су докази, да је група чланова заподела акцију за отцепљење ових земаља? Име дакле »Слов. Југ" не долази овде никако, пак за то баш треба то посве излучити из овога поступка. Осврће се на извештај земунске полиције о »Слов. Југу« те о управи »Слов. Југа«. Полиција земунска хтела је приказати политичку важност тога клуба. Откуда је дошла полиција до тог извештаја, не марим испитивати, али велим, да ти конфиденти нису добро известили, а изгледа као она бајка о 50.000 пушака. Сада долазимо до треће алтернативе, да је постојала једна револуцијонарна група изван сваке везе са „Слов. Југом«. Ако је та група постојала, да ли је имала револуцијонарни програм. Ту ће нам наш универзални сведок Настић помоћи.

Молим лепо г. председниче, да ми дозволите, да прекинем, јер сам већ уморан и исцрпљен.

Председник на то прекида расправу и одређује наставак за среду у јутро.

НОВИ САД, 4. септембра 1909.

— **Румуни за свој језик.** Грчко католичка арцибискупија у Блажу на румунском је језику за свештенике иставила сведоџбу, којом сведочи, да је дотични свештеник у активној црквеној служби те да не мора вршити војничку дужност. Солгабирови нису примили румунске исправе, него захтевају, да свештеници поднесу мађарске цертификате. Свештеници се потуже арцибискупу у Блажу а овај онда на све стештенике грчко-католичке цркве упути окружницу, којом их позива, да против поступка солгабирова апелирају на жупанијске управне одборе, а ако ни то не ускористи, онда домобранском министру.

— **Мађарски лист о Акуртијеву оптужном говору.** О скандалозном оптужном говору загребачког Торквемаде доноси јучерашњи „Будапешти Напло" ово:

„Г. Акурти је јуче избацио џомбу. Јавно мњење је од толикомесечне расправе и Акуртијеве поплаве речи, која се недељу дана тромо ваљала, потпуно утрнуло, а сад га је г. државни одветник силно продрмао. Тај одлични борац за правду тражио је смрт на главе петорице оптуженика. Са пет људских живота хоће он да се умили свом врсном мандатару, барону Рауху, што се одликује у потрошњи алкохола. Са људским животом за то, јер се нашло људи, који су били другог политичког мишљења, него г. Раух и г. Акурти. Та све ако је и истина оно, чиме те људе оптужују, зар је човечји живот, зар је људска хекатомба оно, што успоставља тако повређени правни ред? Да није г. Акурти заједно с Раухом цољао, кад су то скухали? Знамо добро, да од тих оптуженика не ће ни један доспети на вешала, али зар то можда иде, да таковим предлогом државног одветника за дуге године **осрамоте** угарско правосуђе пред целом Европом, пред целим просвећеним светом? Где је онај државни одветник, који ће због тога сместа подићи оптужбу против Акуртија? Па и против Рауха".

Политички преглед.

— **Опасност за Русију на далеком истоку.** У Петроград се у вези са вешћу из Харбина о скорашњем склапању кинеско јапанске конвенције јавља сад и о енергичним војним спремама Кине. У Пекингу се сви виши официри кинеске флоте тајно саветовали.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 4. септембра 1909.

— **Књижевно одељење Матице Српске** држало је 1. (14.) септембра о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, друштвеног председника. У почетку седнице поздравио је члан Милан А. Јовановић друштвеног председника овим речима:

»Јуче је главна скупштина наше Матице преко свога потпредседника поздравила срдачно нашем велеуваженом председнику славу његове педесетгодишњице, а књижевно одељење, овај par excellence књижевни орган наше Матице, учиниће то исто у својој академској седници; но ја мислим, господо чланови, да ћете ми сви одобрити, кад ево устајем да поздравим нашег велештованог председника приликом новог високог одликовања му. Почаст и признање, које указа Његово Величанство краљ Србије Петар I. нашем драгом и многозаслужном председнику о његовој педесетгодишњици, пада и на ово тело, у ком врли господин Хаџић пуних, ево, хвала Богу, 50 година ради тако успешно, тако истрајно, са толико прегора. То одобравање рада и признавање с високог места нека буде мелем за чемерне часове, које хоће борба за напредак кад и кад да донесе овом нашем културном борцу, а нама нека даде снаге и воље, да истрајемо у његовој војсци и да га својски потпомажемо у његову спасоносном раду. Уз многа владарска одликовања нека и народно признање и љубав буде такођер награда за труде и подвиге г. Хаџића око народног напретка! Бог Вас поживео дуго, велезаслужни господине председниче, да се дуго и дуго поносите одликовањима два Величанства и једног Височанства и превеликом љубави народном«.

Чланови књижевног одељења устајањем са својих места и усклицима: »Живео наш председник!« прихватили су овај поздрав и наредили, да се у целости уведе у записник спомена ради. — За потпредседника књижевном одељењу изабран је на годину дана једногласно Милан А. Јовановић. — За чланове књижевном одбору изабрани су већином гласова: Аркадије Варађанин, Др. Ђорђе Дера, Др. Веселин Ћисаловић, Јован Живојновић, др. Лаза Марковић, др. Милан Савић, Сава Петровић, др. Тихомир Остојић, сви из Новога Сада, а са стране: Милан Будисављевић, Димитрије Руварац, Глигорије Лазић, Иларијон Зеремски из Карловаца. — Милан Будисављевић подноси као трећи оцењивач своју оцену на комедију у пет чинова с натписом: »Све за љубав науке« од непознатог писца, која је стигла на расписану награду из фонда Јована плем. Наке ВСМиклушког. На основу ове оцене и оцене члана Саве Петровића не досуђује се овом делу расписана награда. — Узета је на знање и равнање одлука скупштинска о одобреним прорачунима на књижевне сврхе за годину 1910. — Узете су на знање и равнање скупштинске одлуке, којима су одобрене предложене награде за распис из задужбинâ Јована Наке и Јована Остојића и жене му Терезије. — Краљевско угарско министарство богоштовља и јавне наставе одобрило је, после поднесених разјашњења и честог пожуривања, основно писмо за задужбину Васе Ђурђева из Долова, одређену на књижевне сврхе. Тако је сада новчано осигурано, да Летопис излази дванаест пута годишње. — Узимају се на знање и равнање скупштинске одлуке, по којима је књижевно одељење с управним одбором овлаштено, да после расписаног стечаја у заједничкој седници бирају једног питомца за економску струку из задужбине Васе Јагазовића и два питомца из задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде, од којих један мора слушати реалне, а други економске науке. — Тако исто узета је на знање и равнање скупштинска одлука о кандидацији молилаца за стипендију из задужбине Нестора Димитријевића за избор српском патријарху.

— **Поновни испит зрелости у нашој гимназији.** Јуче је у новосадској српској великој гимназији под председништвом патронатског изасланика г. А. Хаџића и повереника краљевске угарске владе свеучилишног професора г. дра Едварда Маргалића одржан поновни испит зрелости. Испит су полагали њих шесторица. Четворица и то: Миливој Мољац, Ђорђе Мургуловић, Никола Степанов, и Ђорђе Цвејић проглашени су зрелима. Један је упућен да месеца децембра ове године поправи испит из латинског језика и један мора крајем школске године 1909.-10. поновити испит зрелости из свију предмета. За поправни испит зрелости одређен је рок 5. (18.) децембра о. г.

— **Забава у Великом Бечкереку.** Великобечкеречка српска трговачка омладина приређује са ондашњом српском занатлијском омладином у суботу, 5. (18.) септембра о. г., забаву с игранком и дилетантским приказом. Трговачка и занатлијска омладина здружене ће отпевати неколико песама у мушком збору, декламоваће се »Дервиш« Љ. П. Ненадовића а дилетанти ће приказати Нушићева »Кнеза од Семберије« и његово »Под старост«. У оба та комада суделоваће г. Каменко Пиперски из Меленаца.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Три детета убијена.** У Утици, вароши у североамеричкој држави Њујорку, убио је неки Талијанац три детета од осам, шест и две године. Детињи су родитељи добили били писма, у којима им се претило, да ће им отети децу, ако не плате откупнину. Но родитељи нису на та писма ништа реагирали. У вароши влада ужасно узбуђење. Ако убицу нађу, линчоваће га.

— **Рекорд у браку** постигла је енглескиња мис Џена Јелисавета Дајгби. Она се удала четири пута и сваког пута са човеком друге народности. Најпре је постала женом свог суземљака лорда Еленброа. После његове смрти удала се за баварског барона Венингена. Када је и овај издахнуо, пошла је за неког грчког генерала, а сада је жена Арапина Лионела.

— **Старо племство.** Француски краљ Фрања I. (1515. — 1547.) запита једаред славног проповедника Диматела (1480.—1552.) Да ли је племић. Димател одврати као из пушке: »Дабогме! Моје је племство врло старо. Не знам само извесно, од којег од тројице Нојевих синова водим порекло.«

НОВИЈЕ.

Цариград, 3. септембра. Пре но што се донесе коначна пресуда у ствари покоља у Адани, још ће јерменска патријаршија покушати код великог везира последњи корак. Изаслаће изасланство од шест чланова те ће од великог везира у име јерменског патријарха захтевати, да се строго казне они виши чиновници, који су сукривци у аданском покољу.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Заплет у Угарској.

Будимпешта, 4. септембра. Из околине Ф. Кошута јављају, да тамо политичко положај сматрају за врло неповољан и да се ни у којем правцу није нашао излаз. Министри се не слажу између себе у банковном питању. Министарска криза ће постати акутна, кад се сабор отвори.

Др. Полит о Шулерову чланку.

Будимпешта, 4. септембра. У данашњем броју „Пестер Лојда" изишао је чланак народног посланика дра Михајла Полита-Десанчића, у коме одговара на недавнашњи чланак саског посланика дра Рудолфа Шулера у „Пестер Лојду" о народносном питању у Угарској. Др. Полит-Десанчић вели, е не верује, да ће Шулеров чланак одобрити немађарски народи па ни Саси. Становиште немађарских народа — вели др. Полит-Десанчић — јасно је и разговетно. Угарска није једноплемена народна држава и мора се прилагодити етничким приликама свога становништва. Народности поричу неоправдану суприматију мађарског племена. Ова суприматија претпоставља потчињење, а то се не слаже са равноправношћу. Жупаније би требале да буду браници слободи свих народа Угарске и морале би у интересу боље управе бити заокружене на народносној основи, како би немађарски народи као такови могли учествовати у државном животу Угарске. Мађарски државници би се морали пожурити, да што пре реше народносно питање баш у интересу мађарства, како се не би моћнији чиниоци уплели у то питање.

Вечите лажи о Србији.

Београд, 4. септембра. Скроз су лажни гласови, што их бечки и будимпештански листови шире о врењу у народу и о покрету против династије. У целој Србији влада потпун мир.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

Др. Јефта Стојаковић,
лекар
у Новом Саду
вратио се у Нови Сад са свог пута и наставља ординирање. 398 2-2

Падавица! Ко пати од падавице, грчева и од других живчаних наступа, нека пише писмено, а може се добити бесплатно и франко од привилег. Лабудове лекарнице у Франкфурту на Мајни. 396 2—52

Др. Марко Недељковић
у Вел. Бечкереку
отворио је адвокатску канцеларију.
394 2—3

Књижара за српску и страну литературу
ГЕЦЕ КОНА — БЕОГРАД
потребује једног
МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА
са лепим рукописом, а који, поред матерњег, влада и немачким језиком.
Ступити може одмах. 402 1-3

КУЋА
у ћурчијској улици број 21.
је за продају.
Извешћа се добијају у Берчењијевој (пре казанџијској) улици број 21. 401 1—1

ТРАЖИМО ШЕГРТА

из добре куће,

за нашу новоотворену књижару. Првенство имају Новосађани.

Уч. д. д. **„НАТОШЕВИЋ“**

400 2-3 **у Новом Саду.**

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на **једно** упражњено стипендијско место из задужбине **Нестора Димитријевића** с годишњом пристојбом од 400 круна за ученике ниже, евентуално горње гимназије.

Молби ваља приложити: 1) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године; 3) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да се наведе и то, колико деце имају молиочеви родитељи; и 4) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати *и у оригиналу и у обичну препису.* Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој имају првенство на ту стипендију синови и потомци браће му Кузме и Ђире, даље сродници завештачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из Великог Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до 1. (14.) октобра 1909.

Молбе, које стигну после истеклог рока, *не ће се узети у обзир.*

Из седнице Књижевног Одељења Матице Српске, у Новом Саду, 1. (14.) септембра 1909.

Председник Матице Српске:

392 3-3 **А Хаџић** с. р.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на два места из стипендијске задужбине *Ђене Брановачког* и *жене му Иде* рођ. *Вујић из Сенте*, једно за ученике горње реалке с годишњом пристојбом од 1200 круна, и друго за слушаоце економске велике школе с годишњом пристојбом од 1600 круна.

Молби ваља приложити: 1.) крштено писмо; 2) школска сведочанства од последње две године, 3.) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 4.) лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама; 5) службено уверење о евент. сродству са завештачима. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у *оригиналу* и *у обичном препису.* Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде са преписима.

Првенство на ту стипендију имају крвни сродници завештача Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић, затим ученици родом из Сенте и најпосле само још ученици становници бившег крунског дистрикта бачког.

Питомац, који добије стипендију за горњу реалку, мора се лично и потписом својих родитеља или њихових заменика обвезати, да ће после апсолвирања горње реалке изучити економску велику школу, било у отаџбини било у иноземству. Ради изучавања у иноземству мора имати дозволу високог угарског крал. министарства просвете и црквених послова.

Изабрани питомац добијаће стипендијску пристојбу у једнаким месечним оброцима на десет месеца унапред на признаницу с потврдом школске власти из благајнице српске црквено-школске општине (задужбине Ђене Брановачког и жене му Иде рођ. Вујић) у Сенти. Сведоџбе пак има питомац редовно слати Матици Српској у Нови Сад.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно исто доба.

Сваки питомац добија „Питомачка Правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овом стечају траје до *1. (14.) октобра* 1909.

Молбенице, које стигну после истеклог рока, не ће се узети у обзир.

Из седнице Књижевног Одељења Матице Српске, у Новом Саду, 1. (14) септембра 1909.

Председник Матице Српске:

391 3-3 **А. Хаџић** с. р.

СТЕЧАЈ.

Расписује се из стипендијске задужбине *Васе Јагазовића* и *жене му Саранфиле стечај* на **једно** стипендијско место са годишњом стипендијом од 600 круна, за слушаоца **економске** струке.

Молби ваља приложити: 1. крштено писмо; 2. школска сведочанства од последње две године; 3. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико деце имају молиочеви родитељи и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама. — Ко не приложи бар једну од наведених сведоџаба, нек последице припише себи самом.

Све сведоџбе треба послати и у оригиналу и у обичном препису. Оригиналне сведоџбе вратиће се молиоцима, пошто се упореде с преписима.

По вољи оснивачевој сваки од питомаца мора бити Србин православне вере а из земље под светом круном Стевановом, изузимајући једино децу покојникова сестрића Исидора Радмановића.

Стипендисте морају своје науке слушати на каквом школском заводу у Угарској, који одреди Матица Српска.

Првенство при избору имају деца Исидора Радмановића, сестрића завештачева; за тим деца његова кума, покојног Дамјана Јеврића, пароха у Јамини, његова кума Стевана Влајковића у Гуњи, ако се искажу, да су сиромашни и за науку способни.

За стипендисте, осим оних, који на то имају првенство, могу се изабрати и други, у том случају, ако они, који имају првенство, не исцрпу установљене стипендије.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто доба,

Сваки питомац добије „Питомачка правила“, којих се мора строго придржавати.

Рок овоме стечају траје до *1. (14.) октобра 1909.*

Молбе, које стигну после истеклог стечаја, *не ће се узети у обзир.*

Из седнице Књижевног Одељења Матице Српске. У Новом Саду, 1. (14.) септембра 1909. год.

Председник Матице Српске:

390 3 3 **А. Хаџић** с. р.

СВЕ КЊИГЕ

И СВИ ПРИБОРИ

ЗА СРПСКЕ ШКОЛЕ,

могу се добити у књижари учит. деоничког друштва

„Натошевић“

399 2-3 **у Новом Саду.**

Др. Ђ. ТРИФКОВИЋ

вратио се с пута.

Прима болеснике од 9—11 сахати пре подне у свом стану: Трг Франје Јосифа бр. 3. (Главна пијаца, кућа трговца Вагнера). 393 3-3

П. Н.

Част ми је са овим српском православном свештенству до повољног знања ставити да сам у мојој првој кројачкој радњи **свештеничког одела** увео и

српске православне црквене утвари

као: **Одежда, Неба, Литије, црк. Барјаке** и све остало у ову струку спадајуће предмете.

Ја ласкам себи да су ме са мога солидног и дугогодишњег рада најузвишенија лица својим високим поверењем удостојила, као Његова Светост срп. **Патријарх,** Високопреосвећена г. г. **Епископи** и већина српског православног свештенства.

Пошто сву робу (материјал) за српске **православне црквене утвари** из првих и најзнаменитијих светских творница повлачим, то ми даје могућност, да ове предмете по **најнижој цени** рачунам. Дакле, како до сада тако ћу и од сада бити у **ценама најумеренији** а у послузи најсолиднији. За многобројну посету најучтивије молим

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

397 1-12 **Нови Сад.** Дунавска улица број 20.

ОБЈАВА.

Част ми је са овим до повољног знања ставити, да сам отворио

ПИВНИЦУ „ГАМБРИНУС“

код »ГВОЗДЕНОГ ЧОВЕКА« У НОВОМ САДУ.

Пиво точим **из чувене** :-: **ЧЕШКЕ ПИВАРЕ.** Јело и пиће изврсно, послуга тачна и брза. Као син Стеве Димитријевића, опште познатог „ПИШТЕ БАЧИ“, бившег гостионичара код „БЕЛЕ ЛАЂЕ“, молим за многобројну посету.

Са поштовањем

373 4-12 **ИВАН ДИМИТРИЈЕВИЋ**, ресторатер.

Др. ЛОРАНД, ЗУБНИ ЛЕЧНИК у НОВОМ САДУ

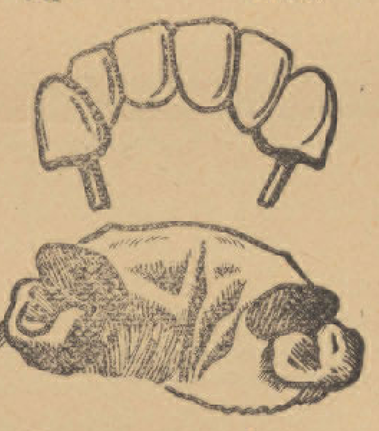

специјалиста у изради

златних ћуприја и златних круна

без плоча, на темељу своје науке и искуства стеченог на

БЕРЛИНСКОЈ ПОЛИКЛИНИЦИ.

Ординира од 1-вог децембра о. г.

у Винкле-овој кући (пивара) на првом спрату,

од 8 сати ујутру, па до 5 сати по подне.

Странцима брза израда.

Намештеницима и на отплату.

349 4—12

Електрично уређење.

Словенска Банка у Београду

у циљу подизања модерне пиваре

НА ДУШАНОВЦУ

отвара овим, на основу чл. 7. својих правила, упис II. кола од 3000 комада акција у номиналној вредности 100·— динара по комаду.

Упис ће се вршити сваког радног дана од 8—12 пре и од 3—6 по подне у локалу банчином (Палата »Росија« I. спрат) и то почев од данас па до краја октобра о. г.

По нарочитом писменом овлашћењу вршиће упис и наплаћиваће уплату и банчини повереници.

При упису полаже се 10% од номиналне вредности на име прве уплате и дин. 1·50 на име уписнине, а издатак уплате полагаће се, по извршеном упису, у недељним ратама од по дин. 2·50 по акцији, а на позив управин. Но акције се могу одмах уплатити и пуном вредношћу (101·50 дин.), у ком случају стичу одмах право на сразмеран део добитка.

24. августа 1909. год.

у **Београду.**

Председник

Словенске Банке

Д. М. Спасић,

велепоседник,

бив. мин. народне привреде.

Директор

Мир. Б. Тодоровић.

381 3—10

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«.